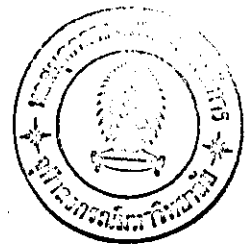

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหาและความสำคัญของปัญหา

ยุคข่าวสารไร้พรมแดนหรือที่เรียกว่า "ยุคโลกาภิวัตน์" เป็นยุคที่เทคโนโลยีก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะเทคโนโลยีการสื่อสาร แต่อย่างไรก็ตาม การพัฒนาและความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี จะไม่สอดคล้องกับการพัฒนาด้านจิตใจ กล่าวกันว่าการพัฒนาจิตใจ อารมณ์ของคนในสังคมยิ่งเสื่อมถอยลง สวนทางกับการก้าวล้ำนำหน้าทางเทคโนโลยี การพัฒนาและความเจริญนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน ทุกสังคมมีการเปลี่ยนแปลงทุกด้านอย่างต่อเนื่อง ทั้งเร็วหรือช้า ก็กำลังเปลี่ยนแปลงอย่างขนานใหญ่ ทั้งในประเทศที่พัฒนาแล้วและประเทศที่กำลังพัฒนา ดังเช่นประเทศไทยเรา จะสังเกตเห็นได้ว่า ในช่วงระยะเวลาเพียงไม่ถึง 40 ปี สภาพแวดล้อมทางสังคมและการดำเนินชีวิตของคนไทยได้เปลี่ยนแปลงไปมากมาย อาทิ ด้านการพัฒนาอาชีพ การพัฒนาการเกษตรจากวิธีดั้งเดิมที่สืบทอดกันมาจากสมัยปู่ย่าตายายมาเป็นการใช้วิธีการสมัยใหม่ ใช้พันธุ์ใหม่ ใช้ปุ๋ยและใช้ยากำจัดวัชพืช , ด้านการดำเนินชีวิต ครอบครัวไทยในปัจจุบันเด็กที่เกิดมาใหม่ๆ จะมีโอกาสใกล้ชิดพ่อแม่เพียงช่วงเวลาสั้นมาก เพราะพ่อแม่ต้องออกจากบ้านไปประกอบอาชีพ ฯลฯ

การเปลี่ยนแปลงทางสังคม มีผลต่อเนื่องทำให้สถาบันครอบครัว ศาสนา และชุมชนอ่อนแอลง ผู้คนขาดที่พึ่งพิง เป็นสาเหตุให้เกิดภาวะการฉีกขาดของสังคมยุคขึ้นมาให้เห็นอย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น ทั้งปัญหาทางด้านสังคม ปัญหาอาชญากรรม ปัญหายาเสพติด และปัญหาชุมชนแออัด ปัญหาเหล่านี้มักเกิดขึ้นต่อเนื่องกันเป็นวัฏจักร ส่งผลกระทบต่อระบบต่างๆ ในสังคม ทั้งระบบครอบครัว ระบบโรงเรียน ระบบชุมชน ฯลฯ ทำให้เกิดช่องว่างระหว่างสมาชิกในสังคม ทำให้ความรู้สึกผูกพันและความห่วงใยอาทร ลดหายไป ส่งผลเสียต่อสังคม ตลอดจนประชาชนชาติอย่างยิ่ง

ปัญหายาเสพติดนับเป็นปัญหาที่ร้ายแรงที่สุดปัญหาหนึ่งของสังคม ปัญหายาเสพติด มีแนวโน้มของความรุนแรง และมีการขยายตัวของปัญหาเพิ่มขึ้นตามการเปลี่ยนแปลงของสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงต่างๆ จะมีผลกระทบโดยตรงต่อความต้องการใช้ยาเสพติดของคน เพราะยาเสพติดเป็นปัญหาของสังคมและคนในเมือง

อุตสาหกรรม ที่มีชีวิตแข่งกับเวลา ต่างคนต่างอยู่ และความไม่มั่นคงของสถาบันครอบครัว ทำให้สมาชิกในครอบครัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กขาดความอบอุ่น อันเป็นหนทางที่จะชักนำให้หันไปใช้ยาเสพติดได้ง่ายขึ้น หรืออาจจะกล่าวได้ว่า สภาพแวดล้อมในอนาคต จะมีโอกาสทำให้ปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดรุนแรงขึ้น

สภาพปัญหายาเสพติดของเยาวชนในสถานศึกษา

ความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจและเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นในสังคมไทย ซึ่งเปรียบเสมือนดาบสองคม เพราะความเจริญที่ถูกพัฒนาขึ้นมาอย่างไม่หยุดยั้งนั้น ทำให้บางครั้งผู้ใหญ่ละเลยการดูแลเอาใจใส่ต่อเยาวชนของชาติ ทำให้เด็กต้องหันไปพึ่งพาเสพติด โดยลักษณะที่ทั้งตั้งใจและไม่ตั้งใจจนเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหามากมายในสังคม

ปัญหาเสพติดที่ระบาดอยู่ทุกวันนี้ อยู่ในขั้นที่เรียกได้ว่าลุกลามและน่าเป็นห่วง เพราะแนวโน้มของการระบาดของยาเสพติดได้หันเหไปสู่ประชากรวัยเด็กและเยาวชนมากขึ้นทุกขณะ และเป็นการขยายขอบเขตไปยังกลุ่มเยาวชนที่มีอายุน้อยลงเรื่อยๆ นอกจากนี้ยังมีการพัฒนารูปลักษณะและคุณสมบัติของยาเสพติดให้มีความหลากหลาย และมีระดับราคาที่ย่ำต่อการเสพและชักชวนให้เกิดการเสพ และซื้อขายได้ง่ายมากขึ้น และโดยเฉพาะอย่างยิ่งการแพร่ระบาดเข้าไปในโรงเรียน และสถานศึกษาอย่างต่อเนื่องและรุนแรงมากขึ้นเรื่อยๆ ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่าปัญหาเสพติดเป็นปัญหาที่น่าวิตกอย่างยิ่ง

ดังนั้น ปัญหาเสพติดเป็นเรื่องที่น่าห่วงอย่างยิ่งสำหรับกลุ่มเยาวชนดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น เนื่องจากอายุของผู้ที่ติดสิ่งเสพติดนั้นมีแนวโน้มลดลงไปสู่กลุ่มเยาวชน โดยจากผลงานวิจัยของนายแพทย์ฝน แสงสิงแก้ว และคณะ (2517) เรื่อง " การวิจัยสำรวจนักเรียนไทยติดยา " โดยใช้กลุ่มตัวอย่างนักเรียนมัธยมศึกษา ปีที่ 3,4,5 และนักเรียนวิทยาลัยเทคนิคชั้นปีที่ 1 ถึง 4 ในจังหวัดเชียงใหม่และนครราชสีมา และนักเรียนชั้น ม.2 ถึง ม.5 กรุงเทพมหานคร ปรากฏผลที่สามารถสรุปเป็นประเด็นที่สำคัญได้ดังนี้

1. ลักษณะทั่วไปของนักเรียนที่ติดยาเสพติด ร้อยละ 94 เป็นชาย ร้อยละ 6 เป็นหญิง บิดามารดาของนักเรียนที่ติดยาส่วนใหญ่ติดยาสูบหรือสุรา นักเรียนที่ติดยาเสพติดส่วนมากติดยาสูบหรือสุรามาก่อน นอกนั้นเคยใช้กัญชา บาบิทูเรท แอมเฟตามีน บ้าง

2. สาเหตุของนักเรียนที่ติดยา ส่วนใหญ่คิดว่าตนได้รับความรักและการดูแลจากบิดามารดา น้อยกว่าเพื่อนๆ ดังนั้นเมื่อมีปัญหาส่วนตัว นักเรียนที่ติดยามักจะปรึกษาเพื่อนมากกว่าจะปรึกษาบิดามารดา

3. พฤติกรรมการใช้ยา 1 ใน 4 ของนักเรียนติดยา เริ่มใช้ยาด้วยตนเอง และมีประมาณครึ่งหนึ่งที่เพื่อนเป็นผู้ชักจูงให้ใช้ ระยะเวลาติดยาเริ่มตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จาก ม.2 ถึง ม.5 การติดยาจะไม่เพิ่มมากนัก การเพิ่มจะเห็นได้ชัดตั้งแต่วิทยาลัยเทคนิคปีที่ 1 และมีเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จนถึงปีที่ 4 ในปี 2518

4. การเรียนรู้เกี่ยวกับยาเสพติด นักเรียนที่ติดยาส่วนใหญ่ได้ยามาจากเพื่อนมากกว่าที่จะซื้อด้วยตนเอง และมีเพื่อนมากกว่านักเรียนปกติ นักเรียนที่ติดยาได้รู้เรื่องเกี่ยวกับยาเสพติดจากโรงเรียนและเพื่อนสื่อมวลชนบ้าง ส่วนนักเรียนที่ไม่ติดยาได้ข้อมูลจากโรงเรียน สื่อมวลชนเป็นส่วนใหญ่ และประมาณครึ่งหนึ่งของนักเรียนทั้งหมดต้องการความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับยาเสพติด และนักเรียนที่ติดยาส่วนใหญ่ไม่เคยต้องโทษหรือทำผิดกฎหมายอื่นใด

ผลการวิจัยของฝ่ายวิชาการกองอนามัย ในกรุงเทพมหานคร พบว่า นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 9.11 มัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 4.65 และประถมศึกษา ร้อยละ 2.37 ติดบุหรี่ กัญชาเป็นส่วนใหญ่ รองลงมาเป็นยาบ้า ยานอนหลับ ผื่น ส่วนเฮโรอีนติดกันน้อย ปัญหาส่วนใหญ่เกิดจากสภาพจิตมากกว่าสภาพกาย (ฝ่ายวิชาการกองอนามัยโรงเรียน)

ผลการวิจัยจากมหาวิทยาลัยมหิดล ศึกษาพบว่า กลุ่มที่เคยใช้ยาร้อยละ 33.1 ให้เหตุผลว่าส่วนใหญ่ร้อยละ 61 อยากรองใจ รองลงมา ร้อยละ 15 ตนเองมีปัญหา และ ร้อยละ 14.4 เพื่อนชวน (ทวิวรรณ สิริพันธ์ : 2515)

สาเหตุการกลับมาเสพติดอีกเป็นเพราะขาดสิ่งที่พึงพิงยึดเหนี่ยวทางจิตใจ ความไม่มั่นใจในตนเอง การกลับไปคบเพื่อนที่ติดยาเสพติดอีก การถูกทอดทิ้งจากบุคคลในครอบครัว และสังคม (มยุรี สุนทรภาลักษณ์ : 2521) (สุพัฒน์ ฮีระเวทเจริญชัย: 2524) (พิสมัย คู่พิทักษ์ และคณะ: 2524)

จากผลงานเรื่อง "ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้ยาเสพติดในกลุ่มนักเรียนไทย" พบว่า เด็กสมัยนี้ ร้อยละ 25 รู้จักสารเสพติด กัญชาและสารระเหย อิทธิพลที่มีผลต่อการเสพติดครั้งแรกคือ เพื่อน โดยแสวงหาจากร้านค้า และร้านขายยา ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้สารเสพติด

ได้แก่ สภาพแวดล้อมที่หักทาศัยเป็นตลาดร้านค้า ครูเคร่งครัดระเบียบวินัยมาก ครอบครั
ให้ความรักระหว่างพี่น้องไม่เท่ากัน (กองสารวัตรนักเรียน กรมพลศึกษา :2537)

สิ่งเสพติดประเภทสารระเหยได้แพร่ระบาดเข้าสู่กลุ่มเด็กและเยาวชน ดังสถิติ
ตั้งแต่ปี 2533 ถึง 2536 คือ ในปี 2533 มีเด็กและเยาวชนเข้ารับการรักษ จำนวน
114 คน ในปี 2534 เพิ่มขึ้นเป็น 193 คน ในปี 2535 เพิ่มขึ้นเป็น 196 คน และ
ในปี 2536 มีจำนวนเพิ่มขึ้นเป็น 259 คน และจากการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับผู้ติดยา
เสพติดที่สมัครใจเข้ารับการรักษารอบปี 2537 พบว่ามีนักเรียนในสถานศึกษาในระดับชั้น
ต่างๆ ติดยาเสพติดถึง 4,261 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 8.7 ของจำนวนคนใช้ยาเสพติดทั้งหมด
(รัศมี วิทย์เวทย์ :2537)

จากผลการศึกษาและการวิจัยข้างต้น เป็นเครื่องยืนยันว่าเป็นสัญญาณอันตราย
ของสังคมไทยในปัจจุบัน สำหรับพิษภัยของยาเสพติดที่นับวันจะแพร่กระจายเข้าสู่กลุ่มเยาวชน
มากขึ้น และประกอบกับประเภทและวิธีการเสพทาก็มีหลากหลายยิ่งขึ้น จึงเป็นเรื่องที่น่า
ห่วงอย่างยิ่งสำหรับกลุ่มเยาวชน ซึ่งนับเป็นกลุ่มเป้าหมายที่สำคัญมากที่สุดกลุ่มหนึ่งในสังคม
เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติ เป็นกลุ่มที่เสี่ยงต่อการติดยามาก ซึ่งจะมีผล
ต่อความก้าวหน้าและความเจริญต่างๆ ย่อมจะค่อยๆ เลือนหายไปในอนาคตอย่างแน่นอน

ปัญหาเนื่องจากยาเสพติดเป็นปัญหาสังคมที่มีความซับซ้อน และมีผลโดยตรงทั้ง
ต่อตัวผู้เสพเอง รวมทั้งยังส่งผลกระทบต่อผู้ใกล้ชิดและสังคมประเทศชาติ นำมาซึ่งความ
เสียหายทั้งชีวิตและทรัพย์สินอย่างมหาศาล ปัญหายาเสพติดจึงมิใช่เป็นปัญหาเฉพาะของคนใด
คนหนึ่งหรือสังคมใดสังคมหนึ่งเท่านั้น หากแต่เป็นปัญหาของทุกคนในสังคม ทั้งภาครัฐ
และภาคเอกชน ตลอดจนประชาชนของชาติ ที่จะต้องร่วมมือกันป้องกันและแก้ไขปัญหายา
เสพติด ปัจจุบันปัญหายาเสพติดมีแนวโน้มของความรุนแรงและการขยายตัวเพิ่มขึ้นตาม
การเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจและสังคมยุคพัฒนา ถึงแม้ว่าจะมีหน่วยงานต่างๆ ทั้ง
ภาครัฐบาลและภาคเอกชนได้เข้ามาร่วมมือในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาอยู่หลายหน่วยงานก็
ตาม แต่การแพร่ระบาดของยาเสพติดส่วนใหญ่เป็นกลุ่มเยาวชน ซึ่งนับได้ว่าเป็นการสูญเสีย
เสียทรัพยากรด้านกำลังคนของชาติอย่างน่าเสียดาย

สืบเนื่องจาก เยาวชนคือทรัพยากรที่ทรงคุณค่า และเป็นกำลังสำคัญที่จะพัฒนา
ประเทศชาติในอนาคต ฯลฯ ภารกิจในการจะสร้างสรรค์เยาวชนให้มีคุณภาพที่ต้องการ เป็น
ภาระหน้าที่ของทุกคน ทุกครอบครัว ทุกชุมชน ทุกหน่วยงานภาครัฐ-เอกชน ฯลฯ ต้องร่วม

มือกันดำเนินงานเพื่อให้สัมฤทธิ์ผลตามที่ทุกคนคาดหวัง ในปัจจุบันเป็นที่น่ายินดีที่หลายฝ่ายให้ความสำคัญและสนใจที่จะยื่นมือเข้ามาให้ความช่วยเหลือ เพื่อ "สร้างภูมิคุ้มกัน" โดยบทบาทของสื่อมวลชนได้มีการให้ความรู้ จัดกิจกรรมให้เด็ก ๆ ได้มีส่วนร่วม ส่งเสริมให้เยาวชนไทยรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ซึ่งกิจกรรมรณรงค์ในเชิงกระบวนการขัดเกลาทางสังคมที่ทำให้เยาวชนได้ฝึกทักษะ พัฒนาศักยภาพด้านต่างๆ ไปพร้อมกันหลายๆ ด้าน จึงเกิดความร่วมมือร่วมใจของภาครัฐและเอกชนในการดำเนินโครงการรณรงค์เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด อาทิ

- โครงการลานกีฬาต้านยาเสพติด มุ่งเน้นให้เยาวชนและประชาชนทั่วไป ทั้งในชุมชนกรุงเทพมหานครและทุกจังหวัดทั่วประเทศ ได้เล่นกีฬาและออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ และถูกวิธี เพื่อเป็นการส่งเสริมสุขภาพอนามัย และเป็นวิธีหนึ่งในการป้องกันปัญหายาเสพติด

- โครงการเพื่อนเตือนเพื่อน มุ่งเน้นการป้องกันการใช้สารเสพติดในทางที่ผิดของเยาวชนในสถานศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาทุกแห่งทั่วประเทศ กิจกรรมหลักของโครงการฯ คือ การสร้างเจตคติ ปรับเปลี่ยนค่านิยม ฝึกทักษะการเตือน การเฝ้าระวังพฤติกรรมเสี่ยงในเรื่องยาเสพติดให้กับกลุ่มผู้นำโดยธรรมชาติของนักเรียนในสถานศึกษา ภายใต้กรอบความคิด "ความรัก ความห่วงใย ความหวังดี ต่อเพื่อนที่เรารัก" ฯลฯ มีการเตือนภายในกลุ่มเพื่อนสนิท กิจกรรม "เพื่อนเตือนเพื่อน" จะประสบผลสำเร็จเป็นไปตามคาดหวังของผู้ดำเนินกิจกรรมได้ ต้องยึดกระบวนการฝึกภายใต้กรอบความคิด "การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม" (Participatory Learning)

- โครงการกลุ่มเพื่อนเยาวชน ซึ่งเป็นการรวมตัวของนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยถึง 7 แห่ง คือ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง มหาวิทยาลัยรังสิต และมหาวิทยาลัยศรีปทุม เพื่อจัดกิจกรรมที่สร้างสรรค์และใช้เวลาว่างของนักศึกษาให้เป็นประโยชน์ อาทิ เมื่อวันที่ 1-2 กันยายน 2540 ได้มีการร่วมกับยูเนสโกจัดโครงการการประชุมสัมมนา ผู้นำเยาวชนด้านภัยยาเสพติดและนิทรรศการต่อต้านยาเสพติด โดยมีพระเจ้าหลานเธอพระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา เสด็จเป็นองค์ประธานงาน(นสพ.สยามรัฐ วันที่ 8 กันยายน 2540)

- โครงการสามประสานร่วมใจ ด้านภัยยาเสพติด โดยความร่วมมือระหว่าง กรุงเทพมหานครประชาชน ตำรวจ โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ส่วนราชการของกรุงเทพมหานคร

กรมตำรวจ โดยเฉพาะกองบัญชาการตำรวจนครบาล กองบัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง และประชาชน ซึ่งหมายรวมถึงประชาชนในพื้นที่เป้าหมายและองค์กรเอกชนที่เกี่ยวข้อง ได้มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง ตลอดจนหาหนทางที่ บังเกิดผลในการยับยั้งในการแพร่กระจายของยาเสพติดในหมู่ประชากรทุกกลุ่มวัยใน กรุงเทพมหานคร และดำเนินการติดตามรักษาให้แก่ผู้ติดยาเสพติดในเขตกรุงเทพมหานคร อย่างครบวงจร (เอกสารการสัมมนาสามประสานร่วมใจ ด้านภัยยาเสพติด สำนักพัฒนาชุมชน กรุงเทพมหานคร 2540)

- โครงการกีฬาหยุดยาเสพติด เกิดจากความร่วมมือร่วมใจจากกรุงเทพมหานคร กับ บริษัทกลุ่มเดอะมอลล์ กรุ๊ป วัตถุประสงค์เพื่อเป็นสื่อกลางในการนำสิ่งดี ๆ มอบให้เยาวชน ของชาติ สนับสนุนและส่งเสริมให้เยาวชนรักกีฬาแทนการพึ่งพายาเสพติด พร้อมทั้งให้ความรู้ถึงภัยยาเสพติดที่สามารถดึงดูดความสนใจเด็กให้ซึมซับความรู้ได้ง่ายขึ้น โดยการนำ นักกีฬาและดารานักแสดง ที่ให้ความสำคัญกับกีฬา โดยใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ด้วยการไปเล่นกีฬามากกว่าไปเที่ยว โครงการนี้จะเริ่มดำเนินการในเขตกทม. 170 โรงเรียน และ ดำเนินการในระยะสั้นคือ ตั้งแต่เดือนสิงหาคม 2540 - มีนาคม 2541 (นสพ.เดลินิวส์ วันพุธที่ 24 กันยายน 2540)

- โครงการด้านคน ด้านดวงใจ ร่วมด้านภัยยาเสพติด เป็นโครงการรณรงค์ของ เซเว่นอีเลฟเว่น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อต่อต้านยาเสพติดในหมู่เยาวชน และต้องการปลูกจิตสำนึกและสร้างแนวคิด ตลอดจนถึงทัศนคติที่เยาวชนไทยควรจะมีจักต่อต้านและปฏิเสธการใช้ยาเสพติดด้วยตนเอง มีสัญลักษณ์มือไหว้สื่อถึงการรวมพลังต่อต้านปฏิเสธยาเสพติด มีการรวมพลังจากบุคคลและหน่วยงานต่างๆที่มีอิทธิพลต่อความคิดของเยาวชนไทย ไม่ว่าจะเป็นนัก ร้อง ดารา นักกีฬาจากทั้งในและต่างประเทศ และหน่วยงานสำคัญต่างๆ อาทิ สื่อมวลชน แขนงต่างๆ มาร่วมลงชื่อบนเสื้อยืด เพื่อแสดงถึงการเข้าร่วมรวมพลังต่อต้านยาเสพติด และมีการจัดทำภาพยนตร์โฆษณาทางโทรทัศน์ 2 ชุด คือ ชุด "ต่อต้าน" และชุด " FIGHT DRUGS" (ประชาชาติธุรกิจ เดือนกรกฎาคม 2540)

จากความร่วมมือในรูปแบบที่แตกต่างและหลากหลายที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น แนวทางในการสร้างภูมิคุ้มกัน โดยวิธีการให้ความรู้เรื่องยาเสพติดแก่กลุ่มเป้าหมายที่เป็น อนาคตของชาตินั้น ดูจะเป็นทางออกและเป็นวิธีป้องกันที่ดีที่สุดและเหมาะสมที่สุด เพื่อที่ ความรู้เหล่านี้จะช่วยเสริมสร้าง " ภูมิคุ้มกัน " ให้พวกเขาสามารถหลุดพ้นจากการตกเป็น

ทาสยาเสพติดและสิ่งเสพติดในที่สุด (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด : 2535) นอกจากแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของสื่อมวลชนที่เข้าไปมีบทบาทและมีส่วนร่วมในการรณรงค์ โดยโครงการส่วนใหญ่ได้เน้นจุดที่เยาวชนให้ความสนใจและสามารถดึงดูดความสนใจ เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมมากที่สุด ซึ่งหลายๆ โครงการได้นำดารานักร้องหรือบุคคลที่เยาวชนรู้จักและเป็นที่ยอมรับมาเป็นฟรีเซ็นเตอร์ หรือถ่ายทอดแนวคิดต่างๆ

จากการที่วัยรุ่นมักมีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงแบบบุคคลต่างๆ การศึกษาพบว่าวัยรุ่นจะเริ่มเรียนรู้และเลียนแบบคนอื่นโดยเฉพาะพ่อแม่ , พี่น้อง , เพื่อน , ญาติ , ครูอาจารย์ของคนที่คิดว่าดีที่สุด อย่างไรก็ตาม หลายคนชื่นชอบและเลียนแบบดารานักร้อง นักแสดงทั้งต่างชาติและชาติเดียวกัน นักกีฬา ซึ่งเป็นขวัญใจ (พิสมัย วิบูลย์สวัสดิ์ : 2510) และบางคนชื่นชมบุคคลในประวัติศาสตร์หรือจากหนังสืออ่านเล่น ซึ่งจากการศึกษาในหมู่เด็กแรกๆ ของไทยพบว่า วัยรุ่นไทยเลือกถือคนตามบุคคลที่มีชื่อเสียงเป็นอันดับแรก โดยเฉพาะนักร้องหรือดาราที่ตนชื่นชอบ (รศ.ปศานี สุติวัฒนา : การพัฒนาเด็ก เยาวชน และสตรี : 73)

จากผลการวิจัยข้างต้น สะท้อนให้เห็นว่าเด็กวัยรุ่นมักจะฟังหรือมีพฤติกรรมที่คล้ายคลึงตามผู้ที่อยู่ในวัยเดียวกัน หรือเกิดการเลียนแบบพฤติกรรมผู้ที่เขาชื่นชอบ ดังนั้น จึงถือได้ว่านักร้องหรือนักแสดงเป็นเสมือนหนึ่งผู้ส่งสารที่มีอิทธิพลต่อผู้รับสารซึ่งส่วนใหญ่เป็นวัยรุ่น นอกจากนี้นักร้องจะส่งสารที่เป็นวัจนภาษาหรือถ้อยคำ อันได้แก่ คำพูด และการร้องเพลงแล้ว นักร้องยังส่งสารที่เป็นอวัจนภาษาหรือสารที่ไม่เป็นถ้อยคำไปยังผู้รับสารได้ด้วย อวัจนภาษาที่เห็นได้ชัดเจน สังเกตได้โดยง่าย ได้แก่ อากาษา ซึ่งหมายถึง ท่าทาง ท่าเดินของนักร้อง และวัตุภาษา หมายถึง เสื้อผ้าและทรงผมของนักร้อง ซึ่งได้ผ่านการคิดสร้างสรรค์โดยทีมงานครีเอทีฟเป็นการวางเอกลักษณ์และจุดขาย

ดังนั้น จากการที่วัยรุ่นมีการเลียนแบบพฤติกรรมของนักร้องและนักแสดง จึงเป็นที่มาของโครงการ JUST SAY N O ซึ่งเป็นโครงการที่ร่วมมือกันระหว่างภาครัฐและเอกชน ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (สำนักงาน ป.ป.ส.) , กระทรวงสาธารณสุข และบริษัทแกรมมี่เอ็นเตอร์เทนเมนท์ จำกัด (มหาชน) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด รวมทั้งเผยแพร่ให้เยาวชนระดับต่างๆ ให้เกิดความรู้ความเข้าใจในปัญหาพิษภัยของยาเสพติดตลอดจนการแพร่ระบาดที่รุนแรงขึ้นทุกวัน สร้างแนวร่วมเฝ้าระวังเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของยาเสพติดในชุมชนโรงเรียน ทั้งนี้ เพื่อเป็นแนวทางในการเสริมภูมิคุ้มกันในสังคม

จุดเด่นของโครงการ คือ มีความพยายามกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในกลุ่มวัยรุ่น โดยใช้นักร้องเป็นผู้นำเสนอพฤติกรรมต่อต้านยาเสพติดของวัยรุ่น ให้สอดคล้องกับกระแสการแก้ปัญหา นั่นคือ การรู้จักการปฏิเสธรู้จักตอบคำว่า "ไม่ คำเดียว ถ้าเป็นยาเสพติด" มีกลุ่มเป้าหมายในการรณรงค์ที่ชัดเจน คือวัยรุ่น และนำเสนอผ่านสื่อต่างๆ อาทิ โทรทัศน์ ,วิทยุ, หนังสือพิมพ์ ฯลฯ และเนื่องจากภาคเอกชนอย่างบริษัทแกรมมี่ เป็นบริษัทที่มีสื่อครบวงจรและส่วนใหญ่มีการสื่อสารกับวัยรุ่น จึงเป็นตัวรุกปูกระแสเพื่อให้เกิดความตระหนักของวัยรุ่น ทำให้ง่ายต่อการสื่อสาร โดยทางโครงการจัสท์เซย์โนได้นำกลยุทธ์การสื่อสารมาใช้คือ มีการนำนักร้องซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของโครงการมาร่วมเผยแพร่ในสื่อต่างๆ

เนื่องจากพฤติกรรมของวัยรุ่นอย่างหนึ่งที่เราเห็นกันอยู่ทั่วไปคือ การมีคำพูด ท่าทาง ท่าเต้นที่เลียนแบบมาจากนักร้อง และพฤติกรรมการแต่งกายที่คล้ายคลึงกับนักร้องซึ่งเป็นที่นิยมในขณะนั้น นักร้องกลายเป็นบุคคลที่วัยรุ่นยึดถือเป็นแบบอย่างในการแสดงออก ดังนั้น เพื่อให้เกิดพฤติกรรมต่อต้านยาเสพติด เราจึงศึกษาพฤติกรรมของวัยรุ่น ความสนใจ และถ่ายทอดออกมาทางสื่อต่างๆ โดยผ่านนักร้องและนักแสดง โดยให้แต่ละคนมีแนวคิดที่ต่างกันไป เช่น ในเรื่องของสล็อตโทรทัศน์ มีนักร้องเป็นพิธีเซินเตอร์ คือ มอส (ปฏิภาณ ปฐวีกานต์) , อ้อม (สุนิสา สุขบุญสังข์) ,โบ (สุนิตา ลีติกุล) ,วงโลโซ ภายใต้นแนวคิด คือ ปิดปาก ปิดหู ปิดตา หรือเจตริณ วรรณะสิน ที่ถ่ายทอดเรื่องราวของสายด่วนยาเสพติด จะเป็นเรื่องราวของความสมัยใหม่ ทำให้วัยรุ่นกล้าที่จะโทรเข้าไปเพื่อปรึกษาปัญหาหรือระบายความเครียดโดยฝากข้อความไว้ การดำเนินงานดังกล่าวนี้ มุ่งที่จะให้ผู้ที่ได้รับสารเห็นถึงการเลือกปฏิบัติที่จะปฏิเสธยาเสพติด ภายใต้นความเชื่อมั่นว่า กลุ่มวัยรุ่นเป็นกลุ่มที่มีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงจากคนที่มีอิทธิพลทางจิตใจ หรือจากศิลปินที่พวกเขาให้ความชื่นชมและนิยมรักใคร่ โดยสื่อออกมาในภาพของความสดใส เป็นกันเอง เหมือนเพื่อนคุยกัน ทำให้ผู้รับสารเห็นถึงความแตกต่างของนักร้องแต่ละคนที่สามารถถ่ายทอดออกมาได้อย่างเหมาะสมและน่าเชื่อถือที่สุด

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยต้องการจะศึกษาถึงความสัมพันธ์ของการเปิดรับข่าวสาร กับ การจดจำสารและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมต่อต้านยาเสพติดของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนต่าง ๆ ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยมุ่งเน้นศึกษาว่ากลุ่มเป้าหมายมีการเปิดรับข่าวสารด้านวัจนภาษาและอวัจนภาษาของนักร้องอย่างไร และการเปิดรับข่าวสารด้านวัจนภาษาและอวัจนภาษานั้นส่งผลให้วัยรุ่นสามารถจดจำ และเกิดพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงอย่างไรบ้าง

วัตถุประสงค์ของวิจัย

1. เพื่อศึกษาการเปิดรับข่าวสาร เกี่ยวกับพฤติกรรมต่อต้านยาเสพติดของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น
2. เพื่อศึกษาการจดจำสารและการเลียนแบบพฤติกรรมต่อต้านยาเสพติดของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสารกับการจดจำสาร และการเลียนแบบพฤติกรรมต่อต้านยาเสพติดของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น
4. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจ และสังคมกับการจดจำสารและการเลียนแบบพฤติกรรมต่อต้านยาเสพติดของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น

ปัญหานำการวิจัย

1. นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น มีการเปิดรับข่าวสาร เกี่ยวกับพฤติกรรมต่อต้านยาเสพติด มากน้อยเพียงใด
2. นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น มีการจดจำสารและมีการเลียนแบบพฤติกรรมต่อต้านยาเสพติดหรือไม่ เพราะเหตุใด
3. การเปิดรับข่าวสาร การจดจำสาร และการเลียนแบบพฤติกรรมต่อต้านยาเสพติดของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น มีความสัมพันธ์กันหรือไม่
4. การจดจำสารและการเลียนแบบเกี่ยวกับพฤติกรรมต่อต้านยาเสพติดของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น จะแตกต่างกันไปตามลักษณะทางประชากรหรือไม่

สมมุติฐานของการวิจัย

1. การเปิดรับข่าวสาร การจดจำสาร และการเลียนแบบพฤติกรรมต่อต้านยาเสพติด มีความสัมพันธ์กัน
2. ลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจ และสังคม มีความสัมพันธ์กับการจดจำสารและการเลียนแบบพฤติกรรมต่อต้านยาเสพติดของวัยรุ่น

ขอบเขตการวิจัย

1. ศึกษาถึงผลของการใช้สื่อประชาสัมพันธ์โครงการจัดทําวิทยานิพนธ์ ที่มีต่อนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โดยมุ่งเน้นสื่อต่างๆ คือ สปอตโทรทัศน์ สื่อสิ่งพิมพ์ และสื่อบุคคล ในด้านการจดจำและการเลียนแบบพฤติกรรมต่อต้านยาเสพติด

2. การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาเฉพาะกลุ่มนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตกรุงเทพมหานคร เนื่องจากกลุ่มนักเรียนระดับชั้น ม.1 - ม.3 คือกลุ่มเสี่ยงและเป็นกลุ่มเป้าหมายหลักของโครงการ

นิยามศัพท์

1. การเปิดรับข่าวสาร หมายถึง ความบ่อยครั้งในการรับข่าวสารและเนื้อหาของข่าวสารในด้านวจนภาษาและอวจนภาษา ของนักร้องและนักแสดง ในที่นี้วัดจากความบ่อยครั้งในการเปิดรับข่าวสารจากทางสื่อมวลชนและสื่อบุคคล ภายใต้โครงการจัดทําวิทยานิพนธ์ และลักษณะของเนื้อหาที่เปิดรับ

2. การเลียนแบบพฤติกรรมต่อต้านยาเสพติด หมายถึง การที่วัยรุ่นแสดงคำพูด ท่าทาง ท่าเดิน และมีการแต่งกาย ทำทรงผม ที่แสดงสัญลักษณ์ของการต่อต้านยาเสพติด

3. การจดจำได้ หมายถึง ความสามารถในการจดจำคำพูด ท่าทาง ท่าเดิน และเครื่องแต่งกายที่นักร้องถ่ายทอดออกมาเป็นสัญลักษณ์ของการต่อต้านยาเสพติด ผ่านทางสื่อมวลชน ได้แก่ สปอตโทรทัศน์ , สปอตวิทยุ , สื่อสิ่งพิมพ์ และสื่อบุคคล

4. วจนภาษา หมายถึง ถ้อยคำหรือคำพูดของนักร้อง ผ่านทางสื่อมวลชน ได้แก่ สปอตโทรทัศน์ สปอตวิทยุ สื่อสิ่งพิมพ์ และสื่อบุคคล ในที่นี้ศึกษาเฉพาะวจนภาษาที่ฟังประสงคิ์ในด้านการป้องกัน ยาเสพติด

5. อวจนภาษา หมายถึง การส่งสารที่ไม่ใช่ถ้อยคำของนักร้อง โดยพิจารณาใน 2 ลักษณะคือ

1.1 อากาภาษา คือ การเคลื่อนไหวร่างกายส่วนต่างๆ ได้แก่ ท่าทาง ท่าเดินของนักร้องในสื่อประชาสัมพันธ์ที่สะท้อนในด้านการป้องกันยาเสพติดต่างๆ ซึ่งได้แก่ ท่าบิดตา ,บิดปาก ,จุดหู ฯลฯ

1.2 วัตถุประสงค์ คือ การเลือกใช้เครื่องแต่งกาย ได้แก่ เสื้อผ้า และทรงผมของนักร้อง ในที่นี้ศึกษาเฉพาะอวัจนภาษาที่สะท้อนในด้านการป้องกันยาเสพติด

6. โครงการจัดทฤษฎีโน (JUST SAY NO) หมายถึง โครงการที่เกิดจากความร่วมมือระหว่าง สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (สำนักงาน ปปส.) กับบริษัทแกรมมีเอ็นเตอร์เทนเมนท์ จำกัด(มหาชน) ซึ่งเป็นโครงการรณรงค์ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด รวมทั้งเผยแพร่ให้เยาวชนระดับต่างๆ ให้เกิดความรู้ความเข้าใจในปัญหาพิษภัยของยาเสพติด ตลอดจนการแพร่ระบาดที่รุนแรงขึ้นทุกวัน และเป็นโครงการที่เสริมภูมิคุ้มกัน ในสังคม

7. นักร้อง หมายถึง นักร้องในสังกัดแกรมมีเอ็นเตอร์เทนเมนท์ จำกัด(มหาชน) ที่เป็นพิธีกรในโครงการรณรงค์ภายใต้โครงการจัดทฤษฎีโน ช่วงปี 2540-2541 ได้แก่ มอส , อ้อม , ไบร์ , เจ , โลโซ

8. นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น หมายถึง นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ตั้งแต่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

9. ลักษณะทางประชากร หมายถึง องค์ประกอบทางด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ส่วนตัว และรายได้รวมของครอบครัว การศึกษาของบิดามารดา อาชีพของบิดามารดา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงผลของอวัจนภาษาและอวัจนภาษาในการกระตุ้นการเปลี่ยนแปลงการมีพฤติกรรมต่อต้านยาเสพติด ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการรณรงค์ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ทั้งภาครัฐบาลและเอกชน ซึ่งจะได้นำกลยุทธ์มาปรับใช้ได้ถูกต้องและเหมาะสม รวมทั้งเป็นการกระตุ้นให้หน่วยงานต่างๆ เห็นถึง

ความสำคัญของการรณรงค์ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ทำให้เกิดความร่วมมือร่วมใจ
จากหลายฝ่าย

2. ผลการวิจัย จะเป็นประโยชน์ในการนำมาพัฒนาการดำเนินงานโครงการจัดทฤษฎี
โนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยนำส่วนเป็นข้อบกพร่องมาปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้ตรงกับ
ความต้องการของกลุ่มเป้าหมายหลักอย่างแท้จริงต่อไป

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย